

Sygn. akt III CKN 534/97

W Y R O K
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
Dnia 5 czerwca 1998 r.

Sąd Najwyższy Izba Cywilna
w składzie następującym:

Przewodniczący: SSN	-	Z. Kwaśniewski
Sędziowie: SN	-	Z. Strus
SA	-	I. Koper (spraw.)
Protokolant: K. Brzezińska		

po rozpoznaniu w dniu 5 czerwca 1998 r.
na rozprawie
sprawy z powództwa [...] „C.” Spółki z o.o. w W.
przeciwko [...] „J.” S.A. w J.
o zapłatę
na skutek kasacji powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 24 kwietnia 1997 r., sygn. akt I ACa [...]

1. oddala kasację;

2. zasądza na rzecz pozwanej Spółki Akcyjnej - [...] „J.” w J. od powodowej Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością - [...] „C.” w W. kwotę 750 (siedemset pięćdziesiąt) zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

U Z A S A D N I E N I E

Powód - [...] „C.” w W. domagał się zasądzenia od pozwanych [...] „J.” SA w J. reszty wynagrodzenia należnego mu z umowy wdrożeniowej nr [...] z 18 kwietnia 1991 r. w kwocie 425.574,32 zł, na którą składają się następujące należności z poszczególnych tytułów: 230.915,53 zł niezapłacone w całości lub części faktury, 21.235,35 zł skapitalizowane odsetki za nieterminową zapłatę należności powoda, 139.829,79 zł skapitalizowane odsetki od niezapłaconych należności, 33.600,00 zł utracone narzuty od prac zleconych przez pozwanego bez zgody powoda innym wykonawcom.

Strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa bowiem uznając za uzasadnione roszczenie powoda do kwoty 105.900,94 zł z tytułu niezapłaconych faktur zgłosiła do potrącenia własne roszczenie z tytułu kar umownych za przekroczenie umownego terminu zakończenia prac w kwocie przewyższającej roszczenie powoda wynoszącej 150.700,00 zł.

Sąd Wojewódzki w J. ustalił, iż w łączącej strony umowie o roboty budowlane umówiły się one o wynagrodzenie kosztorysowe, które pozwany winien wypłacić powodowi według wystawionych faktur. Za zasadną, z tytułu niezapłaconych faktur, uznał należność powoda w kwocie 117.876,45 zł, nadto zaś z pozostałych tytułów kwotę 14.973,32 zł stanowiącą odsetki za zapłacone z opóźnieniem faktury, kwotę 11.205,86 zł stanowiącą odsetki od niezapłaconych faktur do 31 stycznia 1994 r. i 33.600,00 zł jako kwotę narzutów od robót powierzonych innym wykonawcom. W sumie więc

za uzasadnione uznał roszczenia powoda ze wszystkich tytułów do kwoty 177.655,63 zł. Uznając równocześnie za uzasadniony zgłoszony przez stronę pozwaną zarzut potrącenia kwoty 150.700,00 zł z tytułu kar umownych naliczonych wykonawcy za 111 dni opóźnienia zasądził Sąd Wojewódzki ostatecznie od pozwanego na rzecz powoda wyrokiem z dnia 4 listopada 1996 r. sygn. akt V GC [...] kwotę 24.421,63 zł oraz skapitalizowane odsetki od niej w kwocie 8.237,78 to jest łącznie 32.659,41 zł. Dalej idące powództwo, z powodu jego bezzasadności, oddalił.

Wyrok zaskarżyły apelacją obie strony: powód w części oddalającej jego dalsze żądanie odnośnie kwoty 225.153,30 zł oraz pozwany w części zasądzającej powództwo.

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 24 kwietnia 1997 r. sygn. akt I ACa [...], na skutek apelacji strony pozwanej, zmienił zaskarżony wyrok w części zasądzającej roszczenie powoda oraz orzekającej o kosztach procesu i powództwo w całości oddalił uchylając orzeczenie o kosztach procesu. Apelację strony powodowej w całości oddalił.

Sąd Apelacyjny podzielił zarzut apelacji strony pozwanej odnośnie błędnej oceny charakteru wynagrodzenia umownego. Analiza treści postanowień umowy doprowadziła Sąd Apelacyjny do wniosku, iż strony ustaliły wynagrodzenie w formie ryczałtu, co w świetle przepisów kodeksu cywilnego jest dopuszczalne. Łączna kwota ryczałtowego wynagrodzenia ustalona została na kwotę 2.987.710,00 zł, podczas gdy pozwana za wykonane roboty zapłaciła 2.860.000,00 zł, a nadto wykonała roboty na dalszą niezapłaconą kwotę 117.876,45 zł.

Za zasadny uznał Sąd Apelacyjny nadto zarzut pozwanej co do braku podstaw do uwzględnienia roszczenia powoda o zapłatę kwoty 33.600,00 zł dochodzonej tytułem zwrotu utraconych narzutów na skutek wyłączenia części robót i bezpośredniego zlecenia ich innym wykonawcom. W ocenie tego Sądu powód nie wykazał bowiem przesłanek z art. 471 kc, w szczególności zaś, iż z tej

przyczyny poniósł szkodę. Po odliczeniu powyższej kwoty roszczenia powoda pozostają zasadne do kwoty 144.055,63 zł (reszta wynagrodzenia oraz skapitalizowane odsetki) lecz ta jego wierzytelność uległa umorzeniu na skutek złożenia przez stronę pozwaną oświadczenia w przedmiocie potrącenia jej uzasadnionej wierzytelności z tytułu kar umownych w kwocie 150.700,00 zł. Od zapłaty kar mógłby się powód zwolnić jedynie w razie wykazania, że przyczyną niedotrzymania terminu zakończenia prac były okoliczności, które miały miejsce po spisaniu aneksu określającego ten termin.

Kasacja powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego powołuje obie podstawy zarzucając naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 362, 498, 632 § 2 i 634 kc przez przyjęcie, że do opóźnienia realizacji inwestycji nie przyczynił się pozwany, mimo iż nie płacił w terminie wynagrodzenia za wykonane przez powoda prace oraz zlecał część prac objętych umową bezpośrednio osobom trzecim, a ponadto że dokonane potrącenie jest zasadne, uznając także, że cena za roboty wynikająca z umowy jest ceną rynkową i nie podlega rozliczeniu kosztorysem powykonawczym, zaś w ramach drugiej podstawy nie wyjaśnienie i nie przyjęcie przez Sąd Apelacyjny, że pozwany uznał roszczenie do kwoty 25.000,000 zł.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Określony w art. 393³ kpc wymóg przytoczenia podstaw kasacyjnych zostaje spełniony, gdy podniesione w kasacji zarzuty zostały skonkretyzowane przez odniesienie ich do wyraźnie określonych przepisów prawa, które w ocenie skarżącego zostały naruszone.

Wymogu tego nie spełnia zawarte w kasacji sformułowanie zarzutu w ramach drugiej podstawy. Rodzi to skutek w postaci uznania niedopuszczalności kasacji w tym zakresie (vide między innymi: postanowienie SN z dnia 7 kwietnia 1997 r., III CKN 29/97, OSNC 1997 z. 6-7, poz. 96, postanowienie SN z dnia 26 marca 1997 II CKN 63/97, OSNC 1997, z. 9, poz. 129) jednakże bez sankcji jej odrzucenia z uwagi na pozostający do merytorycznego rozpoznania w

ramach pierwszej podstawy zarzut naruszenia prawa materialnego (wyrok SN z dnia 21 listopada 1997 r. II CKN 460/97).

W tym stanie rzeczy kasację powoda traktować należy jako opartą jedynie na podstawie z art. 393¹ pkt 1 kpc, co rodzi tę konsekwencję, że w postępowaniu niniejszym, wywołanym jej wniesieniem, nie podlega badaniu prawidłowość ustaleń faktycznych dokonanych w dotychczasowym postępowaniu (vide między innymi wyrok SN z dnia 7 marca 1997 r., II CKN 18/97, OSNC 1997, z. 8, poz. 112).

Do ustaleń faktycznych należy ustalenie treści oświadczeń woli stron umowy, co bez zastrzeżeń zdaje się podzielać kasacja, wskazując w uzasadnieniu na błędne zdaniem skarżącego ustalenie sądu drugiej instancji, iż uzgodniona w umowie cena jest ceną ryczałtową ostateczną. Ze względów uprzednio przytoczonych trafność tych ustaleń nie podlega badaniu w obecnym postępowaniu.

Do kwestii prawnych należy natomiast wykładnia oświadczeń woli i, z racji tej przynależności, podlega ona kontroli kasacyjnej w ramach pierwszej podstawy kasacyjnej. Błędny w zakresie wykładni oświadczeń woli, której podstawą jest szczególna norma interpretacyjna, a w razie jej braku art. 65 kc, stanowią naruszenie przepisów prawa materialnego przez błędną ich wykładnię.

Kasacja jednakże zarzutu naruszenia art. 65 kc nie podnosi, zaś sąd kasacyjny nie bada z urzędu naruszenia prawa materialnego, którego skarżąca strona nie zarzuciła (wyrok SN z dnia 7 sierpnia 1997 r., I CKN 249/97, OSNC 1998, z. 1, poz. 13).

Przy tak - jak uczynił to Sąd Apelacyjny - ustalonej i wyjaśnionej (wyłożonej) treści umowy, której z przyczyn formalnych nie sposób zakwestionować, wnioski prawne z niej wyciągnięte uznać należy za prawidłowe, nie zachodzi więc także błąd subsumcji w zakresie zastosowania przepisów art. 632 § 1 i 634 kc.

Sąd Wojewódzki prawidłowo zakwalifikował przedmiotową umowę jako umowę o roboty budowlane. Kwalifikacji tej nie zmienił Sąd Apelacyjny, który powołując się w pisemnych motywach wyroku na przepis art. 632 § 2 kc odniósł się jedynie do przesłanek podwyższenia wynagrodzenia ryczałtowego, jakie przewidują przepisy umowy o dzieło. Brak w przepisie art. 656 § 1 kc odesłania do przepisów dotyczących określenia wynagrodzenia przy umowie o dzieło rodzi ten skutek, iż umówione w umowie o roboty budowlane wynagrodzenie powinno być przez strony szczegółowo określone w zawartej umowie. Może być ono przy tym ustalone zarówno jako kosztorysowe jak i ryczałtowe.

Powód, który w sporze domagał się nieuwzględnienia zarzutu potrącenia zgłoszonego przez stronę pozwaną twierdził, że do opóźnienia wykonania przez niego umówionych robót co najmniej przyczynił się pozwany, przez to że opóźnił się z zapłatą wynagrodzenia na jego rzecz. Stanowisko powoda, co do zasady, jest trafne bowiem jeżeli do niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania doszło na skutek przyczynienia się wierzyciela to dłużnik może żądać obniżenia kary umownej na podstawie art. 362 kc (wyrok SN z dnia 23 stycznia 1974 r., II CR 788/73, OSPiKA 1975/2/36).

Zarzucając obecnie naruszenie art. 362 kc przez jego niezastosowanie powód pomija wszakże, że jego stanowisko w tym względzie nie zostało podzielone przez Sąd Apelacyjny z przyczyn faktycznych, nie prawnych, a to wobec niewykazania przez niego istnienia okoliczności faktycznych przesądzających istnienie związku przyczynowego między opóźnieniem w zapłacie wynagrodzenia przez stronę pozwaną a opóźnieniem w realizacji inwestycji przez powoda jako wykonawcę.

Ocena przyczynienia się poszkodowanego do powstania lub zwiększenia szkody należy do kwestii prawnych (wyrok SN z dnia 6 czerwca 1997 r. II CKN 213/97, OSNC 1998, z. 1, poz. 5) lecz w ramach kontroli kasacyjnej może być ona zakwestionowana z powodu wadliwego zastosowania art. 362 kc wówczas,

gdy jego nieprzyjęcie nastąpiło w takim stanie faktycznym, który takie przyjęcie uzasadniał.

Jeśli zatem, w nie dającym się podważyć stanie faktycznym sprawy, brak okoliczności, które potwierdzając obronę powoda, wspierałyby jego zarzut przyczynienia się przez stronę pozwaną opóźnienia w realizacji umowy, nie może odnieść skutku zarówno zarzut naruszenia art. 362 jak i 498 kc.

Kierując się powyższymi względami Sąd Najwyższy oddalił kasację z braku jej usprawiedliwionych podstaw (art. 393¹² kpc) i obciążył powoda kosztami procesu strony pozwanej stosownie do art. 98 § 1 w zw. z art. 393¹⁹ i art. 391 kpc oraz § 10 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 4 czerwca 1992 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie w postępowaniu przed organami wymiaru sprawiedliwości (Dz.U. Nr 48, poz. 220 ze zm.) w zw. z jego § 18 ust. 1.

aw

jb.